

edicions
bromera

Leandro Sagristà

El misteri de la Casa Folch

Premi Fundació Bancaixa de Narrativa Juvenil

LA NOIA DEL RETRAT

Com començar a explicar aquesta història sense que sembli una mera fabulació? Sense que es comenci a construir davant dels ulls del lector com un relat fantàstic, fruit de l'excés d'imaginació d'un noi de setze anys? Potser fent menció a aquella dita que diu que la realitat supera la ficció? O demanant a qui tot just ara comença a llegir-la que em faci confiança? Que malgrat les seves conviccions i creences accepti amb naturalitat que s'endinsarà en un territori on tenen cabuda les cases centenàries, les aparicions espectrals i els assassinats de noies òrfenes? Com que no sé donar resposta a totes aquestes preguntes, he decidit que començaré la meva narració pel principi, que és, al cap i a la fi, per on haurien de començar totes les narracions.

De la mateixa manera que el foc acaba mostrant el seu poder devastador naixent d'una guspira insignificant, aquesta història també s'origina en un fet en aparença anodí. I el fet catalitzador, el detonant, és que vaig créixer escoltant desenes d'històries sobre la Casa Folch, si l'una era esfereïdora, l'altra encara ho era més. I que aquesta cosmogonia popular en forma de contes i llegendes ha forjat una imatge perillosa i mítica al voltant de la mal anomenada casa, perquè

en realitat és un castell, una mena d'aura fantàstica, una dimensió que transcendeix la majestuositat de les seves torres emmerletades, els seus murs centenaris o les seves fantasmagòriques gàrgoles.

I és per això que sovint hi vaig, a la Casa Folch, tot i que en l'actualitat té poc de perillosa o fantàstica, perquè s'ha reconvertit en un centre ocupacional que depèn de l'ajuntament i acull un grup de menors amb problemes de conducta. Agafo la Groga, la meva gossa, i anem a caminar per aquella zona. Li llanço una estona la pilota i després voregem l'hípica que hi ha al costat. Hi ha un cavall albí que sempre se'ns acosta perquè li acaroni el musell. De vegades ens trobem amb un gos negre anomenat Apol·lo que ens acompanya part del camí. El recinte és molt maco. Hi ha colònies de gats, parterres on creixen flors de tota mena, un petit camp de gespa ben cuidat amb unes porteries on els interns juguen a futbol i l'hivernacle, perquè la jardineria és una de les formacions que s'imparteixen al centre.

Una tarda de finals de setembre, poc després que hagués començat el curs, m'hi vaig anar a fer un tomb. Vaig lligar la Groga així que vam creuar l'arc que hi ha al mur exterior per tal que no empaités els gats. Vam recórrer el centenar de metres que hi ha fins a les escales principals, que s'enfilen en un pendent suau cap al porticó d'accés. Hi havia una noia amb una làmina a sobre dels genolls, pintava amb un llapis de carbó. No es va adonar que m'hi acostava fins que vaig ser al seu costat.

—Què dibuixes? —li vaig preguntar.

En comptes de respondre, va deixar la làmina a sobre d'un esglaó, de bocaterrosa, i va començar a acaronar la Groga.

–Que maca –va dir–. Com es diu?

–Groga.

–Droga?

–No, Groga, pel color.

–Ah –va fer.

–No m'has dit què és el que dibuixaves.

Va recollir la làmina de terra i me la va donar. Era un retrat magnífic, fet a carbó, digne d'un pintor professional, o almenys és el que em va semblar. Es tractava d'una noia, molt jove i molt guapa, amb uns ulls enormes en forma d'ametlla. Els cabells llargs i llisos li queien en tirabuixons sobre les espatlles. Hi havia alguna cosa inquietant en la seva expressió, una severitat que es contraposava a l'efecte angelical que desprenia el conjunt.

–Tens molt de talent –vaig admetre després de tornar-li el dibuix.

Es va limitar a somriure amb certa displicència. Semblava acostumada a aquella mena d'afalacs.

–Em dic Marc –vaig afegir en un darrer intent d'establir una conversa.

–Jo, Janka.

–Janka?

–Sí, soc eslovaca. És l'equivalent al vostre Joana.

–Doncs és un plaer conèixer-te, Janka.

–Hauria de contestar-te que per a mi també és un plaer, però al meu país no som tan primmirats amb les qüestions formals.

–I això com m’ho he d’agafar?

–T’ho pots agafar com et roti.

Es va aixecar per marxar. La làmina que tornava a tenir sobre els genolls va relliscar i em va caure als peus. Quan la Janka va allargar el braç per recollir-la, m’hi vaig avançar.

–Qui és? –vaig preguntar-li sense aixecar els ulls del retrat.

–No ho sé –va respondre.

–Te l’has imaginat? Déu n’hi do. Així encara té més mèrit.

–Jo no he dit que me l’hagi imaginat, he dit que no la conec. I fes el favor de tornar-me la làmina.

–T’han dit algun cop que parlar amb tu és com desxifrar un jeroglífic? La meitat de les vegades no entenc el que dius.

–Potser el problema el tens tu, que ets curt de gambals. Dona’m el dibuix dels pebrots.

Em vaig adonar que la Janka era una d’aquelles adolescents emprenyada amb el món. Si el que pretenia amb les seves impertinències era treure’m de polleguera havia errat l’estratègia.

–No te’l penso tornar fins que no m’expliquis qui és la noia.

–Ja t’he dit que no ho sé. L’he vist un parell o tres de cops. Al mirall del lavabo i a la finestra de la torre.

–Al mirall del lavabo i a la finestra de la torre? Jo als miralls i als vidres em veig a mi mateix. D’això se’n diu reflex.

–Ets encara més curt del que em pensava. El que

tracto de dir-te és que és una aparició, un espectre, un esperit, un fantasma, o com dimonis li vulguis dir.

Vaig deixar anar una riallada.

–Vinga, va, no em prenguis el pèl.

–Pots pensar el que vulguis. Ja has pogut comprovar abans que no soc de les que es preocupen pel que pensen els altres.

Em vaig quedar tan sorprès amb aquella darrera afirmació que vaig baixar la guàrdia i la Janka va aprofitar per treure'm la làmina de les mans.

–Adeu, Marc –va dir mentre començava a pujar les escales.

–Quina pressa –li vaig respondre–. Ja m'explicaràs això del fantasma un altre dia.

–Això si és que ens tornem a veure.

–I tant que ens veurem. I molt abans del que et penses –vaig cridar quan ja s'escapolia pel porticó–. T'ho prometo.

REPORTATGE D'INVESTIGACIÓ

I així és com va començar aquesta història: amb la fascinació d'un adolescent per una casa misteriosa i la troballa d'una bellesa eslovaca que es deia Janka i que assegurava ser destinatària d'una aparició del més enllà. Per això, quan a principis del mes d'octubre l'equip de redacció de la revista de l'institut, al qual jo pertanyia, es va reunir per preparar els temes que ocuparien el primer número del trimestre, tenia molt clar que la meua proposta seria un reportatge sobre la casa. Havia maquinat un pla que, si sortia com esperava, em permetria complir la promesa que li havia fet a la Janka. El Lluís, professor de llengües clàssiques i responsable de la direcció de la revista, es va interessar per la meua iniciativa tan bon punt la vaig exposar davant de la resta dels meus companys.

—En què havies pensat exactament? —em va preguntar.

Em vaig tirar enrere a la cadira abans de respondre, com si reflexionés sobre el que havia de dir, malgrat que tenia aquell discurs perfectament planejat.

—Bé —vaig dir a la fi—, la Casa Folch forma part del patrimoni del municipi. Tot i així, no crec que siguem molts els qui en coneixem els orígens: quan

es va construir, quin era el seu ús inicial... Aquest tipus de coses.

–M’imagino que a l’Arxiu Municipal hi ha d’haver aquesta mena d’informació –em va interrompre abans que pogués explicar completament quina era la meua idea–. El reportatge podria anar acompanyat d’unes bones fotografies. La resta, què en penseu?

–Jo havia pensat en alguna cosa més agosarada –em vaig afanyar a dir–. Un reportatge d’investigació de debò. De l’estil dels que veiem a la tele. Enregistrar com viuen els interns el seu dia a dia. Ja sabeu, una cosa sensacionalista com per exemple: «Una setmana amb els interns de la Casa Folch».

–A mi em sembla una bona idea –va opinar l’Ivan, que s’encarregava de la secció d’esports–. Mai hem fet res semblant. Tindria ganxo, sens dubte.

El Lluís va interrogar amb la mirada la resta de companys, buscant-ne l’aprovació, però ningú va dir res.

Vaig aprofitar el silenci general per detallar una mica més la meua proposta.

–Tindria un enfocament molt personal. Triem un parell o tres d’interns, fem el seu perfil biogràfic: quina situació els ha portat a ingressar al castell, quina formació se’ls imparteix, quines possibilitats tenen de reintegració social al futur, els fem unes quantes fotos fent les seves tasques quotidianes...

–Abans has parlat d’explicar els orígens del castell –va comentar el Pau, un altre dels membres de l’equip de redacció–. En què quedem? Es tractaria d’un repor-

tatge documentat sobre la història del castell o una aproximació basada en el testimoni d'alguns dels nois que hi viuen?

—No crec que siguin coses incompatibles —vaig respondre mirant un per un a tots els meus companys—. Hi hauria un treball previ de documentació. Com ha explicat el Lluís, podríem recórrer a l'Arxiu Municipal per obtenir dades. Es tractaria de ser molt rigorosos. D'aquesta manera agafaríem distància amb totes les llegendes urbanes que envolten el castell.

—Sí —em va interrompre el Pau—, la de la interna nimfomana és la meva preferida. La tia es va passar per la pedra fins i tot els patges de la cavalcada de reis.

Tots els companys van esclatar en una riallada. Fins i tot el Lluís, que el va amonestar pel comentari, no va poder reprimir un somriure.

—Segueix, Marc —em va demanar—, abans que torni a interrompre't aquest impertinent.

—Doncs això —vaig continuar—, evitaríem la part, per dir-ho d'alguna manera, més folklòrica. Treballaríem amb dades documentades. He estat llegint una mica i, per exemple, el castell es va construir a principis del segle xx. Pel que sembla va ser el caprici d'un paio, un tal Enric Folch, que va voler tenir una residència amb l'aspecte d'un palau medieval. Per això tot l'exterior està decorat amb motius arquitectònics inspirats en el gòtic català. Durant la Guerra Civil va ser ocupat per una milícia anarquista. Els anys cinquanta es va convertir en un orfenat dirigit per monges i capellans. En l'actualitat, com ja sabeu, és un centre de menors.

Podríem ampliar tota aquesta informació i redactar un bon article. Després ja ens centrariem en el seu funcionament actual. Aquí donariem pas al reportatge al que em referia.

—Ens caldran permisos especials per entrevistar els interns —va dir la Ruth, l'única noia que col·laborava a la revista.

—D'això me n'encarrego jo —va respondre el Lluís—. Contactaré amb el regidor de cultura. És amic meu i autoritzarà una visita. Per això no us preocupeu. Bé —va afegir—, com que sembla que tots hi estem d'acord, anem a repartir les tasques. Jo gestiono el tema dels permisos necessaris per entrar al castell, fotografiar-lo i gravar-lo, si cal. Pel que fa al tema dels interns, és una qüestió més delicada. Són menors d'edat, i per tant són els seus tutors legals els que han de decidir si autoritzen o no que es facin públiques imatges seves...

—Podríem fer entrevistes anònimes —va suggerir la Ruth— o utilitzar noms falsos i no incloure-hi imatges.

—És una opció —va respondre el Lluís—, però provem d'esgotar abans la resta de possibilitats. Si les entrevistes no van acompanyades de fotografies el reportatge perdrà credibilitat, així que intentaré obtenir consentiment per publicar-les.

»Tu, Pol, com sempre, t'encarregaràs de tota la part audiovisual: magnetòfon, vídeo, fotografies... Acompanyaràs el Marc —va afegir assenyalant-me amb el cap— un cop hagueu enllestit la feina prèvia de documentació i hàgim obtingut els permisos per visitar el centre. Com que ha estat el Marc qui ha fet la proposta temàtica, em

sembla just que tingui preferència per triar el període que vol investigar.

–Em quedo amb l'època en què el castell va ser un orfenat. Els anys corresponents a la dictadura.

–Entesos –va acceptar el Lluís–. Ruth, per a tu els orígens: principis del segle xx. Jordi, tu l'etapa en què el castell va ser un centre de desintoxicació d'heroïnòmans. Ivan, encarregat de la resta de seccions, especialment de la teva: esports. Fins que comencem a gravar, el Pol t'ajudarà en el que calgui.

»Ens tornem a trobar dimarts vinent i mirem què heu pogut esbrinar. Si necessiteu alguna cosa abans, ja sabeu on trobar-me.

Estava a punt de sortir de l'institut quan la Ruth, que no havia sentit com se m'acostava, em va colpejar l'espatlla.

Em vaig girar una mica sobresaltat i me la vaig trobar somrient a un pam de la meua cara, amb la carpeta aixafada contra el pit.

–Quina idea més bona que has tingut –va dir gairebé en un xiuxiueig. Com que va veure que l'expressió no em canviava gens ni mica es va afanyar a afegir:– em refereixo al fet de dedicar un número especial al castell.

–Sí, bé –vaig respondre amb escassa convicció–. És una idea que fa temps que em voltava pel cap.

–Podríem quedar per fer la part teòrica.

–Mira, no vull dependre de ningú ni que ningú depengui de mi, ja em coneixes –vaig dir per sortir del pas.

—Sí —va assegurar amb to d'enuig—. Sempre a la teva bola.

—En fi, ara tinc una mica de pressa. La gossa està sola i he de treure-la perquè els pares no arriben fins al vespre. A més, tenim pendent el comentari de text de lite castellana per demà. Me'n vaig corrents! Adeu!

Em vaig treure un pes de sobre així que vaig marxar, tot sol, cap a casa. La Ruth i jo havíem sortit junts el curs anterior. Havia estat una relació d'allò més superficial, que a tot estirar havia durat dos mesos, però li havia deixat un pòsit que m'era molt difícil d'entendre. I encara més inexplicables em semblaven els propòsits dels nostres cercles propers per facilitar una reconciliació. Els companys de classe ho havien intentat de diverses maneres: triant-nos a tots dos com a delegats, obligant-nos a formar parella en les classes d'educació física, conspirant perquè ens quedéssim sols amb qualsevol pretext, organitzant absurdes cites a cegues... I a mi aquella situació m'era d'allò més incòmoda. Simplement volia passar pàgina i que tothom conspirés perquè passés justament el contrari no hi ajudava gaire.